

Pöljän kotiseutumuseo

Siilinjärven kunta

Nuoriso- ja kulttuuritoimi

Esityksessä käytettävät kuvat Pöljän museon valokuvakokoelmasta ja kulttuuritoimen omista tiedostoista ellei toisin mainita.

Museon perustaminen

- Pöljän kansakoulun opettaja Elsa Väänänen oli kiinnostunut historiasta keräsi ja vanhaa esineistöä yhdessä oppilaidensa kanssa
 - ->luokkahuoneen hyllyt täyttyivät ->ajatus museon perustamisesta alkoi kehittyä.
- Pöljän kotiseutumuseo perustettiin 1933, kun vanha savutupa siirrettiin Kalliolammelta Pöljälle.
- Siilinjärven kunnan omistukseen museo siirtyi 1968.

Varsinainen kotiseutumuseon pihapiiri käsittää tällä hetkellä 7 rakennusta, jotka yhdessä muodostavat pohjoissavolaisen pienviljelijän itsellisen pihapiirin 1800-luvun ja 1900-luvun taitteesta.

Rakennukset on siirretty Pöljänjärven rannalle eri puolilta Siilinjärveä.

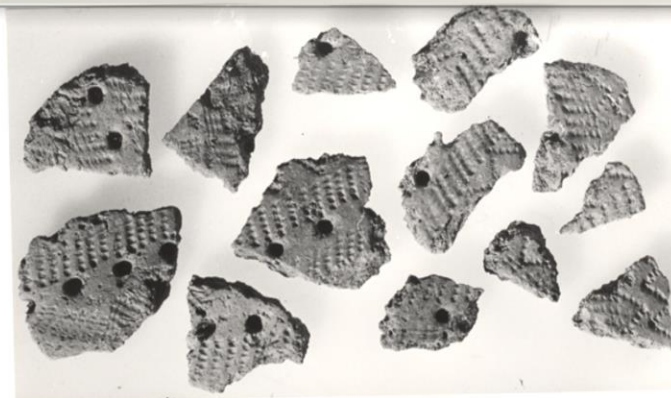
Kuvat: Hannu Heikkilä (2015)

Kivikautinen asuinpaikka

Pöljän kotiseutumuseo sijaitsee kivikautisella asuinpaikalla, joka tuli ilmi vuonna 1927 paikalta löydettyjen neljän saviastian palan perusteella. Kaivauksia viimeksi 1991.

Kaivauksissa on löydetty savolaisaluille tyypillistä kampakeramiikkaa sekä runsaasti asbestisekoitteisia saviastian paloja, joiden mukaan muualtakin löytynyttä asbestikeramiikkaa on alettu nimittää Pöljän tyyppin asbestikeramiikaksi (2500–1500 eaa).

Pöljän kivikautisen asuinpaikan tutkimuksia vuonna 1928, kuva: Sakari Pälsi, Kuopion museo

Kampakeraamisia saviastianpaloja Pöljän kotiseutumuseon kaivauksista vuodelta 1975.

Kalliolammen savutupa

Savutupa on rakennettu 1874.

Se on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1933 läheiseltä Kalliolammen tilalta

Kalliolammen savutuvan viimeinen asukas Eeva Väänänen pöytänsä ääressä.

Kalliolammen savutupa ensimmäisellä paikallaan museona.

Tuvan uuni on ollut sekä lämmönlähde että ruuanvalmistuspaikka.

Lämmitettäessä savu tuli sisälle tupaan. Pahin savu pääsi poistumaan uuninlakeistorven kautta.

Aikoinaan myös tuvan ovi on ollut kaksiosainen tarvittavan vedon aikaansaamiseksi.

Tuvan kalusteet ovat varsin matalia.

Uuni jakaa tuvan myös kahteen osaan; oikealle jäävään miesten puoleen ja vasemmalla olevaan naisten puoleen eli ns. karsinapuoleen.

Karsinapuolella majaansa pitivät naiset ja lapset ja eläimet. Suuren perheen lisäksi tuvassa asusti myös kanoja, porsaita ja kovilla pakkasilla jopa hevonen! Tuvassa valmistettiin lisäksi tarve-esineitä ja lisäksi tehtiin käsitöitä.

Alueella on esillä kahdenlaista kattomallia: pärekatto ja tuohimalkakatto.

Niistä vanhempi tuohimalkakatto on ollut käytössä kattotyyppinä aina viikinkiajoilta lähtien (v. 800–1100). Se koostuu tuohikerroksesta sekä painoa ja tukea antavista riukuista ja kivistä.

Maitoaitta oli perinteisesti talon emännän valtakuntaa. Uskottiin, että vieraiden käynti toi huonoa onnea. Varastossa säilytettiin piimää, joka oli aikuisten tärkein ruokajuoma. Jos maitoa jäi, se annettiin lapsille.

Voi oli Pöljän tärkein vientituote (ei terva) ja arvostettua pöljäläistä voita on viety pitkienkin matkojen päähän vesireittejä hyväksi käyttäen. Juustoa ei savolaisasutuksen alueella valmistettu.

Morsiusaitta on pihapiirin vanhin rakennus, 1700-luvun puolelta. Aittaa käytettiin kapioiden säilytykseen. Häiden koitettua tyttö, kapiot ja tämä aitta siirtyivät uuteen kotiin.

Kuva: Kiia Möller 2013

Karsikkolauta

Karsikko veistettiin talon vainajasta tämän kuoleman jälkeen.

Kun hautajaisten aika tuli, karsikko ripustettiin karsikkopetäjään. Laulettiin karsikko-virsi ja juotiin karsikkoryyppy.

MIKSI?

Vainaja oli kuoleman muuttama ja siten vaarallinen ja arvaamaton. Kun henki nousi haudasta, halusi se tietenkin palata kotiin. Vainajan hengen tunnistaessaan oman nimensä karsikkopetäjässä sijaitsevasta karsikkolaudasta, muodostui raja, jota henki ei kyennyt ylittämään. Näin talon väki säästy kummittelulta.

Navetta ja lato

- Kolmipartinen luontinavetta, karsina vasikoille ja sioille
- Hevosen paikka oli väliköllä, hevonen oli arvokkain mahdollinen omaisuus.
- Lehmät olivat Suomen karjaa, kyyttöjä.
- Hevoset saivat parempaa heinää, kun taas lehmien kuntoa talvisaikaan heikensi huono ravinto.

Kaskiviljelyssä kasvillisuus raivattiin -> poltettiin hedelmälliseksi tuhkaksi, josta muokatuille kaskipelloille kylvettiin vilja. Kaskivilja oli Suomessa ruis. Kaskissa viljeltiin myös kauraa, ohraa, tattaria, naurista ja pellavaa.

Eloaitassa säilytettiin jyvät.

Elonkorjuuaika oli perinteisesti vuoden käänköpaikka; nähtiinhän silloin tulevan sadon määrästä kuinka elämä jatkuisi talven yli.

Viljelykierto oli 1-, 3- tai jopa 8-vuotinen -> laidunahoksi.

Eero Järnefelt: Raatajat rahanalaiset, 1893

Riihi

Riihessä tapahtui puiminen. Vilja leikattiin pelloilta sirpeillä lyhteiksi, jotka koottiin kuhilaiksi. Kuivuttuaan pellolla jonkin aikaa, lyhteet tuotiin riiheen jota oli lämmitetty muutamia päiviä

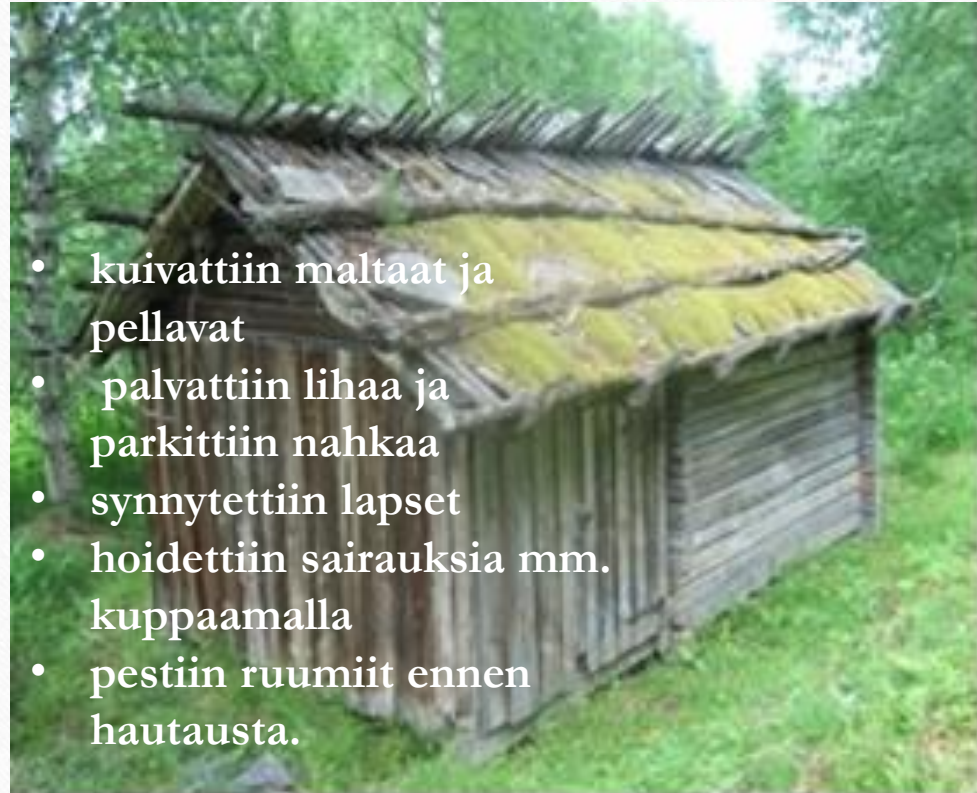
Lyhteet asetettiin orsille kuivumaan jyväpuoli ylöspäin.. Riihen lämmitystä jatkettiin ja sitten kuivuneet jyvät puitiin lattialla varstoilla eli riusoilla.

Sauna

Kaskiviljelyn aikaan maiden köyhdyttyä taloa ympäröiviltä alueilta, siirrettiin koti uuteen paikkaan. Saavuttaessa uudelle asuinpaikalle oli sauna ensimmäinen rakennus, joka pystytettiin.

Tämä siksi, että tiukan paikan tullen saunassa oli mahdollista asua.

- **kuivattiin maltaat ja pellavat**
- **palvattiin lihaa ja parkittiin nahkaa**
- **synnytettiin lapset**
- **hoidettiin sairauksia mm. kuppaamalla**
- **pestiin ruumiit ennen hautausta.**

Tervetuloa museoon!

- **Avoinna ke-pe klo 10-17, la 10-14 ajalla 26.6.-10.8.24**

Pääsyliput: 3 €/aikuinen, lapset ja ryhmät yli 10 hlö 2 €/hlö.

- **Kesän tapahtumia:**

Toukosiunaus

28.6. Perhepiknik, yht. työssä Perheentalon kanssa

29.6. Paikallismuseopäivä

25.7. Siilifolk: Musiikillinen monologi Sekasointuja

14.8. -> Murtovarkaus; M. Canth, Teatteri Vivates

Siilinjärven museot Facebookissa ja Instagramissa!

